משנה · אחרונים · רש״ש · סדר זרעים

רש״ש על משנה ערלה

רבי שמואל שטראשון [הרש"ש]

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

רש״ש על משנה ערלה

רבי שמואל שטראשון [הרש"ש]

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/רשש-על-משנה-ערלה/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611151759 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
משנה א 4
משנה ב 4
משנה ג 4
משנה ד 4
משנה ה 4
משנה ח 4
פרק ב 5
משנה א 5
משנה ג 5
משנה ד 6
משנה ו 6
משנה ט 6
משנה טז 7
פרק ג 7
משנה א 7

פרק א

משנה א

בתוי"ט ד"ה והחיצון פטור בירושלמי מפרש טעמיה [**דר' יוסי**] **כו' את שהוא למאכל כגון הפנימי חייב כו'** [**כ"ה בר"ש**] עי' בירושלמי ותראה שר' יוסי הוא אמורא בר זוגי' דר' יונה (לא ר' יוסי דמתניתין) ותרווייהו לפרושי טעמא דת"ק קאתו ובירושל' תמצא רבות מחלוקת ר' יוסי ור' יונה ריש חלה. ודברי הר"ש צע"ג:

משנה ב

והנוטע בספינה. לכאורה לדעת ר"י בפ"ב דחלה מ"ב ה"נ בעינן שהספינה גוששת והרמב"ם שם פסק כוותיה בפ"א מהל' תרומות הכ"ג וכאן בפ"י מהל' מע"ש העתיק המשנה כלשונה. וכן הש"ע בסי' רצ"ד סכ"ו. ואין לחלק דשאני ערלה דנוהגת אף בח"ל. או דמיירי בעפר הארץ. מ"מ לר"י כיון דבאינה גוששת אינו יונק מן הארץ ה"ל כתלוש:

משנה ג

נעקר הסלע מצידו או שזעזעתו (ר"ל להסלע) המחרישה או שזעזעו (ר"ל בידים והכינוי בזה שב ג"כ על הסלע הנזכר) ועשאו (ר"ל להסלע) כעפר והוא שנתפרר ונתפרך חלקיו לגרגרים דקים כמו אם יוכל איש למנות את עפר הארץ שתהא"ש (שטוי"ב) ולכן אין השרשים נאחזין ונסתבכין בהם יפה ואפשר שימות האילן כנלע"ד:

משנה ד

רג"א משום ר"א ב"י איש ברתותא. בפ"ג דטבו"י מ"ד איתא דאמר איש ברתותא משום ר' יהושע. ור"ג ור"י היו בדור אחד כעין חבירים עי' ברכות (כ"ח) וא"כ לא יתכן שיאמר ר"ג משום תלמיד ר"י. וראיתי במשנה שבגמרא הגי' רשב"ג וכן במשניות דפוס קטן ונכון:

משנה ה

בתוי"ט ד"ה סיפוק הגפנים כו' וז"ל הר"ש כו' ושייך לשון ספוק כו' כדתני בפ' לולב הגזול כו' ספקה בחוט [**כ"ה בר"ש**]. היא משנה ברפי"ב דפרה. אבל כן דרך הראשונים כמו שהבאתי בס"ד (בתמורה י"ט ב'):

משנה ח

ומותרין ברבעי. פי' הרמב"ם מפני שהוא כמע"ש ולא יתקדש בו אלא הראוי לאכילה. ואפ"ה אסורים בנזיר. וא"כ יקשה מדוע הני דמשנה דלעיל שרו אף בנזיר ופי' שם הטעם דאינם מאכל. וצ"ל דאינם מאכל פירושו שאינם נאכלים כלל וא"ר לאכילה (והם הנמנים במשנה זו) פי' אם יש להשיג דב"א אינם אוכלין אבל ע"י דוחק נאכלים. עי' נזיר ר"פ ג'

מינים וברמב"ם פ"ה מהל' נזירות ה"ב (וכן יש לכוון שינוי הלשונות שבהרע"ב. ותוי"ט ל"ד במה שהעתיק כאן לישנא שכתב הרע"ב לעיל) אך לפ"ז יקשה מהא דמע"ש נוהג בכרשינים בפ"ב דמע"ש מ"ד ולשון הרמב"ם שם ואינם מאכל אדם. והרע"ב הוסיף עליו אלא מדוחק כו' וצ"ע:

פרק ב

משנה א

ות"מ של דמאי כו' וצריך להרים. עמש"כ בפ"ג דתרומות מ"ב ליישב דעת הטור דהא דצריך להרים בת"מ ש"ד הוא משום לא פלוג ותדע דהרי מתניתין סתמה בכל הני דצריך להרים דמשמע אפילו בנפלו לו מבית אבי אמו כהן וע"כ משום ל"פ:

שם בתוי"ט ד"ה ותרומת מעשר וכו' ומשום הכי הרמב"ם בחבורו פט"ו מהל' מאכלות אסורות השמיט של דמאי. נ"ב עי' בקול הרמ"ז בפ"ד דב"מ מ"ח ובב"ד כאן ובש"ל כאן שכולם האריכו בזה ונמשכו אחר התוי"ט שהרמב"ם בחבורו השמיט דשל דמאי עולה בק"א אלא שהרמ"ז הביא שהר"מ בפי' המשנה כאן כתב הלשון. ואין הפרש אצלינו בכל הדינים בין ת"מ של דמאי או של וודאי (והביטול בכלל) והב"ד כ' ע"ז וז"ל בע"כ צ"ל חדא מתרתי או דהרמב"ם פירש כן לדעת רש"י דמתניתין ר"מ היא כדלעיל. או צ"ל דבחבורו חזר בו עכ"ל ובמח"כ כולם לא ראו מה שכתב הרמב"ם בחבורו סוף הל' תרומות (פט"ו הל' כ"א) וז"ל. לפיכך דין ארבעתן לענין אכילה ודימוע אחד הוא כולן עולין בק"א כו' ודין תרומת מעשר של דמאי בכל אלו הדרכים כתרומת מעשר של ודאי ע"כ. - מהגרמ"ש:

שם בתורע"א אות ח' ד"ה מכאן ראיה לדעת הסוברים כו' כ"כ בשעה"מ רפ"ט מה' מעשר. נ"ב עי' בהגהות אאמ"ו הרה"ג שי' ובס' לימודי ד' לימוד ק"י. - מהגרמ"ש:

משנה ג

ברע"ב ד"ה שנפלה למאתים מבואר [וכן בר"ש] דלר' יהושע דתרומה עולה בק' ועוד. ערלה וכה"כ דכפל איסורם צריך ר' ועוד. ולכאורה יפלא דכיון דתרומה עולה בצ"ט ועוד של היתר היה די בערלה וכה"כ אם יכפול את ההיתר המבטל ויהיה קצ"ח וב' עודויין. וי"ל כיון דתרומה אינה בטלה כשהיא א' ממאה. גם הם אינם בטלים כשהם א' ממאתים והבן. ודע דמה שתמה התוי"ט דאמאי נקטה מתניתין להאי ועוד נ"ל דהוא בכדי לסתום כרבי יהושע. ובזה א"ש מה שלא פי' הרע"ב בכאן ג"כ אליבא דר"א כמו במשנה דלעיל (והתוי"ט כתב עליו וה"ה דיכול כו') משום דהיה קשה אליביה הועוד. ונכון בעז"ה:

משנה ד

ובה"א כו' עד שיהא בו כביצה. נסתפקתי אי בעו נמי שהעיסה תהא מוכשרת ואז יטמאנה השאור בתורת מגע. או אפילו שאינה מוכשרת והשאור מטמאה מחמת שנתחמצה עבורו. ועמש"כ בפ"ג דחלה מ"ח. ולב"ש משמע ודאי דלא בעו הכשר:

ברע"ב ד"ה כל המחמץ כו'. בערלה [כ"ה בר"ש] ובכלאי הכרם ועמש"כ עליו בפי"ז דכלים מ"ה בס"ד:

משנה ו

בתוי"ט ד"ה ולמה והמ"ם פתוחה. במחכ"ת ל"ד כי צ"ל קמוצה כדינו לפני אותיות אה"ר עי' תל"ע מ"נ בדין דחיק:

בתוס' רע"א אות י"ב הביא בשם הר"ן בע"ז דהטעם דנקרא מב"מ אף דחלוקין בשמא ובטעמא משום דעיסה ראויה להמתין ותעשה שאור כו' ע"ש. ובזה מתיישב שפיר מדוע לא צייר התנא לקמן במ"ז כגון שאור של חטים תוך עיסה של שעורים כמו במשנה זו. (והתוי"ט הרגיש וכ' וה"ה כו' וזהו דוחק) דכיון דעיסה ראויה ליעשות שאור הו"ל כחמירא דחיטי וחמירא דשערי דהוה מב"מ לרבא שם. אך ק"ק לפ"ז מדוע בציור מב"מ נקיט תוך עיסת חטים אף דשעורים נמי. וכן לאביי תשאר הקושיא מדוע לא צייר על מבשא"מ שאור בעיסה. ומה שעיין בתור"ע על סברת הר"ן הלזו מהא דחמרא לגו חלא דלרבא בנ"ט. הא סוף החמרא לירד למטה ויהפך לחלא. נ"ל דלק"מ דקיי"ל כר"ח במנחות (כ"ג) דאזלינן בתר מבטל (וכדפסק הרמב"ם בספ"א מהל' אה"ט) דהיינו הרוב אם אפשר לו להיות כבטל דהוא המועט ה"ל מב"מ. ולהכי כיון דהעיסה דהיא הרוב תהיה כמו שאור המועט הו"ל שפיר מב"מ. אבל בתר בטל לא אזלינן ולהכי בחמרא לגו חלא אף דחמרא הבטל סופו להיות חלא כיון דחלא המבטל א"א לו להיות חמרא הוה מבשא"מ. אך הא יש לעיין איך תתיישב הך מתניתין אליביה דרח"נ שם דס"ל דאזלינן בתר בטיל וע"ש (כ"ב ב') בתד"ה ור"י:

משנה ט

ברע"ב ד"ה ור"ש מתיר כו' ורבנן סברי כו' ראויה לחמץ בה כמה עסות אחרות [**עי' בר"ש**] והוא בע"א (ס"ח) ולכאורה לישתרי מטעם זוז"ג כמו במי"א לקמן. דהואיל דפעולה הזאת ר"ל לחמע בה כו' אין בכח האיסור לבדו לעשות זולת הצטרפות ההיתר ג"כ וי"ל:

משנה טז

בתוי"ט ד"ה חתיכה של ק"ק כו' אבל הרמב"ם מפרש כו' וכשאכלו ישראל נתחייב בקרבן מעילה כו' אבל לכהנים היתה לו שעת הכושר כו' עי' בתוי"ט ביאור דבריו. ולכאורה משמע מלשונו דלכהנים אין מעילה בק"ק אף קודם זריקה. וז"א דבספ"ק דמעילה מקשה הגמרא מעילה הוא דליכא כו' ממונא דכהן הוא כו' וע"ש במפרש ובתוס' וקתני ברישא לפני זריקת דמים מועלין כו' ובבשר. אלא דכוונתו דאף דלכהנים יש ג"כ מעילה מ"מ יש להם אז שעת הכושר דלאחר זריקה יותרו להם:

בפי' הרמב"ם שם וכ"ז כשהם החתיכות א' מס' כו'. ולזה נתכוין גם הראב"ד בעשירי מהל' מעה"ק במש"כ והוא שיהא בשל היתר כדי להעלות את האיסור וכ"כ הכ"מ שם. ומה שהקשה הכ"מ על לשון או או שכתב הרמב"ם. נראה דכוונתו דעל חתיכות קק"ד כשרים לא שייך דינא דמותרות לכהנים דפשיטא. והתוי"ט במחכ"ת שגה פה בכוונתו:

פרק ג

משנה א

ק"ל מ"ט דר"מ במ"א וב'. דנהי דבגד ומלא הסיט חשיבי. הא קי"ל ביו"ד סי' ק"א ס"ב לענין חה"ל דאינה בטלה. דדוקא באיסור מחמת עצמה אבל לא בנאסרה מפני בליעת איסור. והטעם מפני שהאיסור עצמו א"ר להתכבד. והכא נמי אמרינן בירושל' סממנין בסממנין בטלין במאתים. מי צבעים במ"צ בטלין ברוב ועי' ב"ק (ק"א). ובמ"ג ק"ל לפי' הרמב"ם דאתיא אפילו כרבנן וכ"מ פשטא דמתני'. (ובירוש' אית דתני לה בשם ר"מ ואית דל"ת לה בשם ר"מ) מ"ט דרבנן דמודו בהא וטעם הרמב"ם לפי שלא נתן בהם הכתוב שיעור תמוה דא"כ אפילו בכ"ש נמי. ועי' ביבמות (פ"א ב') דחתיכה של חטאת טמאה עולה בק"א. והגר"א ז"ל ביו"ד סי' ק"י סס"ג כ' הטעם משום דבר שבמנין ג"כ תמוה דהא רבנן ל"ל דבר שבמנין (וכה"ג הקשה הפ"ח סי' ק"ב סק"ח על גי' הכ"מ ופירושו בהרמב"ם ספ"ו מהל' מע"ש) ועוד דא"כ אמאי פליגי במ"א וב'. לכן נלע"ד דחדא קושיא מתורצת בחברתה והוא דכ"ע ל"פ בזה דמלא הסיט חשיב ולא בטיל. ובב"י יו"ד סי' רצ"ט הביא בשם הסמ"ג דחוטי חשיבי ולא בטלי ושכך הם דברי הרמב"ם (ובפרט לפי מאי דמוקמינן בשלהי תמורה בציפרתא ע"ש בפירש"י) ולהכי במ"ג ל"פ רבנן והא דקאמרי א"מ אלא ו' דברים בלבד דמשמע דתו ליכא. (עי' ב"י ר"ס ק"י ויתישב לך) כי פליגי במ"א וב' דהתם אין איסורין מחמת עצמן. ועי' בב"י ר"ס ק"א שהביא דעת אבי"ה דאפילו אין איסורו מ"ע לא בטיל. והרווחנו בזה דפלוגתא דתנאי הוא ונכון בס"ד:

עי' בתור"ע אות ט"ו מה שהביא מתוס' ב"ק. ולענ"ד דבברכות (ל"ח) מדמה הגמרא ברכת הנהנין להא דאין סופגין את המ' כו' אלא כו' ולמד מזה דדובשא דתמרי מברכינן עליה שהנ"ב. ואפ"ה אמרי' שם (ל"ט) מיא דסילקא כסילקא כו' וע"כ צריך לחלק כמ"ש הרא"ש שם דע"י בישול נכנס טעם הפירות במים כו' ע"ש. וה"ה לענין ערלה כיוצא בו. והב"י סי' ר"ב כתב ע"ד הרא"ש הנ"ל דה"ה אם שראן במים ועי' ט"ז שם: